

Okok és tények a rendőrségi korrupció tárgykörében

MOLNÁR Ildikó

Az állampolgárok a korrupciót ma is gyakran párosítják a rendőrség intézményével. Egy általam készített felmérés során megállapítást nyert, hogy a korrupció megelőzése érdekében tehető intézkedések között szerepel a hivatás tekintélyének növelése, társadalmi igényként merül fel a szakma megbecsültségének helyreállítása. Kutatásom célja, hogy választ találjak arra a kérdésre, hogy miként növelhető a rendőrség társadalmi megbecsülése, milyen további intézkedések szükségesek ahhoz, hogy az állampolgárok rendőrökbe vetett bizalma pozitívabb eredményről adhasson számot a korrupció tekintetében.

A 21. században a rendőrök, a rendőri munka megítélése alapvetően megosztja a társadalom véleményét. Egyesek meg vannak elégedve a rendőrök tevékenységével és elfogadhatónak tartják a jelenlegi állapotot, míg mások megvetik, elítélik a rendőri munkát, a hivatásukat végző embereket. Szükség van-e mérlegelni? Általánosíthatunk-e egy helytelen rendőri (rendvédelmi) döntés miatt az egész rendőrségre kiterjedően? A válasz: nem! Az évtizedek alatt kialakult megítéléshez természetesen a rendőrök munkája, cinizmusa, hozzáállása, egy-egy hibás intézkedése is hozzájárult. Nem kevés szerepet játszott a média és az állampolgárok járatlansága a szakmát illetően, minde mellett a negatív attitűdök, amelyek folyamatosan összekapcsolják a rendvédelmi dolgozókat a polgárokkal, például a törvények, belső normák kötelező betartása.

Kutatásom célja, hogy választ találjak arra a kérdésre, hogy miként növelhető a rendőrség társadalmi megbecsülése, milyen további intézkedések szükségesek ahhoz, hogy az állampolgárok rendőrökbe vetett bizalma pozitívabb képet nyújtson a korrupció tükrében?

A korrupcióról általában

„Minden olyan cselekedet korrupciónak tekinthető, amikor egy döntési pozícióban lévő személy adott téren meglévő hatalmát nem az általa képviselt szervezet, hanem személyes céljai érdekében használja fel. Így az is korrupció, ha egy tanár némi ajándék fejében átengedi a vizsgán az arra nem érdemes diákokat, ha egy közlekedési rendőr néhány ezresért eltekint a feljelentéstől, ha egy orvos csúszópénz ellenében olyan orvosságot ír fel, ami szakmailag egyébként nem indokolt, vagy egy hivatalnok ellenszolgáltatás fejében [előre veszi] az ügyünket.”¹

1 Kránitz (2000) 19.

A fent idézett sorok természetesen nem a korrupció fogalmát képezik, hiszen a jelenség korszakonként változik, ebből kifolyólag lehetetlen definiálni, de mégis átfogó képet fest a cselekmény általános ismérveiről. Bár a különböző tudományok képviselőinek véleménye nagyban eltérő a korrupció fogalmát illetően, az alapkérdésekben azonban mégis egyetértenek:

- „a korrupció nemkívánatos, káros jelenség (esetenként természetesen lehetnek pozitív hatásai is);
- alattomos és nehezen felderíthető, s a bizonyításnak is jelentékeny korlátai vannak;
- mindig valamely (politikai, hivatali, gazdasági stb.) hatalommal való visszaélést jelent;
- mindig valamilyen – többnyire főként anyagi – haszonszerzés motiválja;
- minden individuális korrump aktus célzatos cselekmény (senki soha nem korrumpál l'art pour l'art!);
- minden esetben van aktív elkövető, aki a saját érdekeinek érvényesítése érdekében előnyt, jogtalan különjuttatást nyújt;
- és megvan a »párja«, az ellentettje: a passzív elkövető, aki ezen különjuttatás ellenében hivatali, gazdasági kötelességét megszegi, annak teljesítésével, avagy diszkrecionális jogkörének gyakorlásával visszaél;
- állami szinten ezen speciális, korrump aktusok sajátos módon összegződnek – egyedi, elszórt jelenségekből társadalmi jelenséggé válnak;
- s ekként már sajátos önmozgásra, önfejlődésre, sőt sajátos »fejlődéstörvényekre« tesznek szert.”²

A korrupciós bűnözés legfontosabb jellemzője a latencia. Ennek egyszerű, hétköznapi magyarázata abban rejlik, hogy az aktív és passzív vesztegető között érdekegység jön létre, s emiatt az egyik fél sem érdekelt a másik büntetőjogi felelősségre vonásában, ezért a megállapodás olyan konspirált szabályok között valósul meg, amelyet a hatóság nagy erőfeszítések útján tud felderíteni, megelőzni. A bizonyítás ténye még ekkor is kétséges lehet, ugyanis nincs tanú, okirat, semmilyen egyéb bizonyíték, amely a megállapodást alátámasztaná. A latencia tényét bizonyítja az az adat, miszerint az 1965 és 1980 között ismertté vált korrupciós bűncselekmények nem érték el az összes ismertté vált bűncselekmény egyetlen százalékát sem, elkövetők tekintetében pedig az összes ismertté vált elkövető fél százalékát.

A latencia napjainkban is megnehezíti a felderítés, bizonyítás kérdését, amelynek egyik oka lehet a rendőrök közötti erős összetartás, a csoporton belüli kohézió. A korrupciós cselekményeket szinte lehetetlen egy személyben elkövetni, egyrészt szinte nincs olyan intézkedés, eljárási cselekmény, ahol a hatóság egy személyként van jelen, másrészt ésszerű okok miatt a lebukás veszélyét csökkentik, ha legalább két személy vesz részt a cselekményben, és közös erővel próbálják elfedni a bűncselekményt.

Mindezek ellenére vitathatatlan tény, hogy a korrupció veszélye nem a bűncselekmények számszerűségében rejlik, hanem abban, hogy e cselekmények káros hatást

2 Uo. 14–15.

gyakorolnak a szervezet társadalmi megítélésére, a szervezetbe vetett bizalomra, illetve tudományosan bizonyított tény, hogy a korrupció korrupciót szül, tehát fontos tény a jelenség öngerjesztő hatása.

A hivatali korrupció³

A rendőri korrupció felbukkanásának időpontjáról, eredetéről senki nem tud teljes bizonyossággal nyilatkozni, ám annyi biztos, hogy a 20. század utolsó éveiben olyan méretékben volt jelen a magyar rendőrség szervezetében, hogy beavatkozás nélkül felémésztette volna a társadalom bizalmát a rendőrség iránt. Noha a korrupciót nemcsak a társadalom, hanem maguk a rendőrök többsége is elítéli, főként társadalmi megítélésük, valamint a szakma becsületének öregbítése okán. A hivatali korrupciót az különbözteti meg az egyéb hasonló cselekményektől, hogy a magatartás indoka mindig a közhatalmi jogosítványokkal hozható összefüggésbe. Nemcsak hazánkban, hanem világszerte megfigyelhető, hogy a korrupció motorja többek között a javak egyenlőtlen elosztásából fakadó probléma.

A rendőri korrupció

A rendőri korrupció meglete vitathatatlan a társadalomban, ezt többek között az is igazolja, hogy a Belügyminisztérium, az Országos Rendőr-főkapitányság és a hozzájuk hasonló egyéb szervezetek kiemelt figyelmet fordítanak a jelenségre, annak megelőzésére és a már elkövetett bűncselekmények büntetőjogi szankcionálására.

A rendőri korrupció a hivatali korrupció egy speciális fajtája. A korrupció ezen formája mindig is a közérdeklődés középpontjában állt, s ez lényegében érthető, mivel épp a rendőrök azok, akik a szabályok betartatását ellenőrzik. A rendőri korrupción belül további csoportok figyelhetők meg, úgymint:

- alkalmi korrupció,⁴
- tevékeny korrupció,⁵
- provokáló jogsértés,⁶
- jogsértés személyes indítékból,⁷
- jogsértő rendőr által elkövetett bűncselekmény leplezése.

A kutatások arról adnak számot, hogy a korrupciós cselekményekért cserébe nyújtott ellenszolgáltatás a legtöbb esetben pénz. A rendőri korrupció felderítését és bizonyítását nehezíti, hogy a kialakulásában szerepet játszó tényezők legalább olyan sokrétűek, mint az elkövetési módszerek.

---

3 Szikinger (2002) 25.

4 Valaminek a megtétele vagy épp elmulasztása juttatásért cserébe.

5 Amikor a jogalkalmazó az aktív vesztegető, és valamely tevékenységért pénzt kér.

6 Amikor a rendőr olyan bizonyítékot kohol, amelynek eredményeként súlyosabb megítélés alá esik a cselekmény.

7 Személyes bosszú vezérli a jogalkalmazót.

A rendőri korrupció feltételezett okai

A rendőri munka sajátossága, hogy közvetlenül érintkezik a bűn világával, ebből kifolyólag egy nagyobb behatás, illetve hajlam képes a jogalkalmazót megrendíteni hivatástudatában, s ehhez még hozzájárulhat a társadalom negatív értékítélete is. Habár napjainkban a rendőrség ugyan jobb megítélés alá esik, mint az elmúlt évtizedekben, mégsem tekinthető kielégítőnek a társadalomban kialakult összkép. A szervezet anyagi nehézségekkel küzd, az állomány tagjai az alacsony munkabérek miatt feladják hivatásukat és külföldön keresnek munkát a jobb megélhetés reményében.

A testület zárkózottsága, amely az elmúlt évtizedekben kirajzolódó sajátossága a rendőrségnek, megnehezíti az állampolgárok és a rendőrük közötti közvetlen kapcsolat megteremtését. Tovább mélyíti a problémát a rendőrökben létrejött képzet, miszerint a társadalom nem tiszteli őket mint hivatásukat gyakorlókat, nincs tekintélyük, ezáltal nem segítik munkájukat. A testület egyes tagjaiban kialakult „cinizmus elsősorban a szervezetben uralkodó elvárásokhoz való igazodás eredménye, nem pedig hozott anyag.”⁸

Ez a múltbéli zárkózottság nagyban hozzájárult a jelenleg fennálló helyzethez, ugyanis a testület olyannyira zárkózott volt, hogy a tudományos kutatások képtelenek voltak „áthatolni” a szervezet köré épített falakon, ez pedig meggátolta a visszaélések megakadályozásához igen fontos, valós helyzet feltérképezését, ezért is volt védve a szervezeten belül – többek között – a rendőri korrupció intézménye.

A korrupció további okai között szerepel az a tény, hogy az egyén, tehát a rendőr által képviselt nézetek nem mindig esnek egybe a társadalom elvárásaival, a szervezet, rendőrség belső normáival.

A korrupciós cselekményeket két elmélet szerint csoportosíthatjuk:

- egytényezős,
- multifaktoriális vagy többdimenziós elmélet.

Egytényezős elmélet⁹

Az elmélet lényege, hogy a korrupció oka egyetlen tényezőre vezethető vissza. Az egytényezős okságmagyarázatok további három csoportba sorolhatók, úgymint:

- egyéni negatívumok elmélete,¹⁰
- negatív társadalmi faktorok elmélete,¹¹
- társadalmi fejlődés anomáliájának elmélete.¹²

8 Szikinger (1998) 8.

9 Szikinger (2002) 42–56.

10 Az elmélet szerint a korrupció oka kizárólag az egyénben rejlő okokra vezethető vissza, például a leendő jogalkalmazók erkölcsi hiányára, képzettségük hiányára.

11 A korrupció oka lehet például a társadalom és a család hatása az egyénre.

12 Az elmélet szerint a korrupció okai lehetnek az olyan társadalmi jelenségek, mint a szegénység, a globalizáció.

Multifaktoriális elmélet¹³

A multifaktoriális okságmagyarázatok az egytényezős okságmagyarázatok kritikájaként kerültek kidolgozásra. Az elmélet további hét csoportra osztható:

- etnocentrizmus,¹⁴
- funkcionalizmus,¹⁵
- revizionizmus,¹⁶
- evolucionizmus,¹⁷
- kulturális felfogás,¹⁸
- eklektikus elmélet,¹⁹
- van Klavren elmélete.²⁰

Figyelmesség vagy eszköz-e az ajándék (előny)?²¹

A korrupciót mint jelenséget a filozófusok mellett a jogtudomány, a bűnügyi tudományok, a közgazdaságtudomány, a szociológia, a politológia és a történettudomány képviselői is próbálják egy definícióba önteni, s ez igen körülményes feladat, mivel a korrupció intézménye társadalmi tömegjelenségként értékelhető, a társadalom pedig folyamatos változáson megy keresztül, tehát az új körülmények megjelenése megnehezíti egy egységes fogalom megalkotását. Külön említést érdemel a jogalkotó tevékenysége, aki a korrupciós bűncselekmények törvényi tényállásainak megfogalmazásával lehetővé teszi az elkövetett bűncselekmények pönalizálását.

A korrupció által legveszélyeztetettebb csoportba sorolhatók azok a szervezetek, szervezeti egységek, amelyek döntéseket készítenek elő és hajtanak végre. E csoportokba tartozó személyek mind helyzetüknél, mind pozíciójuknál fogva, tevékenységük jellegéből kifolyólag a korrupció veszélyének fokozottan ki vannak téve. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy minden esetben megpróbálják a korrupciót érvényesíteni, még kevésbé jelenti, hogy az érintett személyek engednek is a kezdeményező félnek. Úgy gondolom, hogy még nagyobb problémát jelent, amikor a korrupciós cselekmény kezdeményezője nem a döntésben érdekelt fél, hanem maga a döntéshozó, aki felajánlja, hogy valamilyen fizetség vagy előny kilátásba helyezésével kedvező döntést hoz az ér-

13 Szikinger (2002)

14 Az etnocentrizmus szerint a társadalomban egy „vákuumhatás” érvényesül, melynek lényege, hogy a társadalom fejletlenebb szereplőit vonzzák a gazdaság fejlett szereplői. A különbségek miatt konfliktusok keletkeznek, amelynek „feloldása” a korrupció.

15 Az etnocentrizmus ellentéte.

16 A revizionizmus szerint a korrupció oka egy viselkedési normától való elhajlás a gazdasági-politikai rendszer anomáliája következtében.

17 Ezen elmélet a korrupció jelenségét egyidejűleg két oldalról (mint társadalmi tömegjelenséget és mint egyedi magatartást) vizsgálja.

18 A kulturális felfogás képviselői a gazdaságilag kevésbé fejlett és a fejlett országok korrupciós cselekményeinek aránytalan eloszlását vizsgálták, és megállapították, hogy a fejletlenebb országokban nagyobb mértékű a korrupció.

19 Az elmélet lényege, hogy a korrupciós oksági tényezőket szintetizálják.

20 Az elmélet szerint a korrupció oka az, hogy a köztisztviselők (alkotmányon/alaptörvényen alapuló) egyedi ügyekben törvényes felhatalmazás alapján döntéseket hozhatnak.

21 Gál–Hornay (2006) 20–60.

dekeltre nézve. Mindezek tudatában kijelenthető, hogy a korrupció mindig valamilyen döntés átalakítására irányul, amelynek létrejöttéhez két mozzanat bekövetkezése válik szükségessé, illetve két fél közötti egyszerű megállapodás, amely a törvénytelen magatartások következtében jön létre.

A döntéshozó eljárása során nem saját belátása alapján jár el, hanem szigorú normák és elvárások szerint, kötelességének, feladatának és hivatásának megfelelően. A döntéshozó a vesztegetési megállapodással egyértelműen megszegi elkötelezettségét, ígéretét, nem túlzás kijelenti azt, hogy hűtlenné válik hivatásához, feladatához. E megállapodás törvénytelen mivoltával mindkét fél tisztában van, így titokban kötik, a törvényesség látszatát keltve. Azon túl, hogy e cselekmény eljárási szabályokat sért, ellentmond a tulajdon eszméjének is. Privilegizált esetekben előfordulhat, hogy a döntés tartalma megfelel az eljárási szabályoknak²² – így pártatlan, elfogulatlan, részrehajlástól mentes –, illetve az érdekelt kívánságainak is. Ez esetben felmerülhet a kérdés, hogy ugyanolyan helytelen, erkölcstelen magatartást valósít-e meg a vesztegető kívánsága? A válasz természetesen igen. Ugyanolyan megítélés alá esik az eredménytelen próbálkozás a vesztegető személy tekintetében. Az, ha a korrupció befolyásolja a döntéshozót, ebből kifolyólag a döntést is, negatív színben tünteti fel az egész döntéshozó szervezet, ez azt jelenti, hogy „kikezdi” a közélet tisztaságát, az állami szervek szabályszerű, igazságos működésébe vetett bizalmat, s ez hatalmas erkölcsi veszteséget jelent a mikro- és makrokörnyezetben, majd társadalmi méretűvé válva az egész társadalomban.

Az ajándékozás

„Az ajándékozás a köznapi értelemben olyan alkalmi jellegű, ingyenes vagyoni juttatás, mely a szeretetet, a tiszteletet, a barátság, a jóindulat, a bőkezűség vagy a figyelmesség megnyilvánulása, s amellyel az ajándékozó kellemes élményt kíván szerezni a megajándékozottnak (és persze saját magának is). Minthogy pedig az ingyenes, a saját vagyon terhére történő, ellenszolgáltatás nélküli juttatás, s a vele összekapcsolódó szeretet, tisztelet, barátság, jóindulat, bőkezűség, figyelmesség és kellemesség egyaránt az erkölcsi jó körébe tartozik (de legalábbis annak velejárója), az ajándékozás erkölcsi szempontból többszörösen is helyes, elismerésre méltó cselekedet.”²³

A fent idézett sorok egyértelműen kifejezik egyéni véleményem, de természetesen a rendőrség szervezetének körében egyáltalán nem elfogadott jelenségként él az ajándékozás. Az állampolgároknak felmerül a kérdés, hogy az eljárás során hogyan köszönhetnének meg a rendőrnek például egy jó – teszem hozzá, törvényes – tanácsot, egy olyan információt, amelyről addig nem tudtak, de megkönnyítette helyzetüket?

22 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól, 1. § (2) bekezdése szerint: „A közigazgatási hatóság a hatáskörének gyakorlásával nem élhet vissza, hatásköre gyakorlása során a szakszerűség, az egyszerűség és az ügyféllel való együttműködés követelményeinek megfelelően köteles eljárni. A hatóság ügyintézője jóhiszeműen, továbbá a jogszabály keretei között az ügyfél jogát és jogos – ideértve gazdasági – érdekét szem előtt tartva jár el.” Ket. 2. § (1) bekezdése szerint: „Az ügyfeleket a hatósági eljárásban megilleti a törvény előtti egyenlőség, ügyeiket indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül kell elintézni.”

23 Gál–Hornay (2006) 17.

A válasz egyszerű (az állampolgár számára): egy kis figyelmességgel. A civil szférában dolgozók vajmi keveset tudnak a hivatásos állományban dolgozók szigorú belső normáiról, így ami számukra természetesnek tűnhet, egy hivatásos személynek terhet jelent, mint például egy ajándékutalvány. Mindamellett, hogy az állampolgárok teljes körű tájékoztatása kötelezettség az eljárás során, így természetesen nem várható el az ajándékozás, de úgy gondolom, nem mindegy, hogy az eljárás során hozott döntés meghozatala előtt, vagy az eljárás befejeztével meghozott döntés után merül fel az ajándékozás lehetősége. Előfordulhat ugyanis, hogy az ajándékozás összekapcsolódik bizonyos „hátsó szándékkal” és túlmutat eredeti jelentéstartalmán. Az ilyen esetekben eszközként – a kérdéses cél érdekében – alkalmazott ajándék teljes mértékben erkölcs-telen mivolta megkérdőjelezhetetlen.

Az ajándékozási cselekmények figyelemre méltó jelentőségét támasztja alá, hogy már a Csemegi-kódexben több törvényi tényállásban szerepelt az „ajándék” szó. „Azon közhivatalnok, aki a hivatalánál fogva teljesítendő cselekményért vagy annak mulasztásáért ajándékot vagy jutalmat követel, elfogad, vagy az ez iránti ígéretet nem utasítja vissza, ha cselekménye vagy mulasztása nem járna hivatali kötelessége megszegésével, megvesztegetés vétsége miatt egy évig, ha pedig azzal járna: két évig terjedő fogsággal büntetendő. Ugyanezen büntetések érik a közhivatalnokot azon esetben is, ha az ajándék vagy a jutalom az ő beleegyezésével harmadik személynek adatott át vagy ígértetett.”²⁴ Az „ajándék” szó ma már nem szerepel büntetőjogunkban, helyét az „előny” kifejezés foglalta el. Ez nem azt jelenti, hogy enyhébb büntetőjogi megítélés alá esik, sőt az „előny” szó további elkövetési magatartásokat foglal magában.

A rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokról szóló 20/2013. (V. 17.) ORFK utasítás VI. fejezetének 30. pontja határoz az ajándék, jutalom vagy kedvezmény tekintetében: „Az állomány szolgálati, hivatali tevékenységével kapcsolatos ajándékot, jutalmat, kedvezményt vagy más előnyt – jogszabályban foglalt kivétellel – nem fogadhat el.”²⁵

Véleményem szerint nem mindegy, hogy a jutalmat, előnyt vagy ajándékot a hatóság határozata, eljárási cselekménye, döntése előtt vagy után kapja a hatóság tagja. Meg kell különböztetni, hogy az állampolgár e figyelmességét már előre kilátásba helyezte-e, és ennek reményében várta a végső döntést, vagy valóban minden hátsó szándék nélkül hálás a hatóságnak valamely intézkedéséért. Nyári gyakorlatom során történt, hogy egy 45–50 év körüli férfi közlekedési balesetet szenvedett segédmotor-kerékpárjával. A férfit a baleset következtében kórházba, a balesetben részes járművet pedig a rendőrkapitányság objektumába szállították. A férfi kórházi ápolását követően a rendőrkapitányságra sietett, ahol a motorkerékpárját őrizték, majd megköszönve a hatóság e tevékenységét, pénzt akart átnyújtani az ügyben eljáró baleseti vizsgálónak a jármű megőrzéséért. A baleseti vizsgáló azonnal jelentette parancsnokának az eseményt, aki megtette a további szükséges lépéseket. A későbbiekben megtudtam, hogy

24 1878. évi V. törvénycikk (Csemegi-kódex) 465. §-a

25 20/2013. (V. 17.) ORFK utasítás a rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokról

a balesetben megsérült személy volt egyben a baleset okozója is, aki azért próbálkozott a pénz átnyújtásával, hogy számára a baleseti vizsgáló kedvezőbb döntést hozzon.

Elmondható, hogy a döntés meghozatala előtti ajándék, jutalom, előny adása, ki-látásba helyezése szinte száz százalékgig vesztegetési cselekményre irányul. Termé- szetesen mindkét esetben bűncselekménynek minősül a cselekmény, de nem minden esetben vált ki társadalmi rosszallást, s ezt dolgozatom külön fejezetében, egy kérdőív segítségével támasztom alá.

A korrupciós bűncselekmények hőskorától napjainkig

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényben a jogalkotó megszüntette a közélet tisztasága elleni és a nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekmények külön-külön fejezetben történő szabályozását. Jelenleg a Btk. XXVII. fejezetében kap- tak helyet összefoglaló néven („Korrupciós bűncselekmények”). A korrupciós kapcsolat egy legalább két fél között létrejött megegyezésen alapul (aktív²⁶ és passzív vesztege- tő²⁷). „Aszerint, hogy a döntéshozó pozícióban lévő személy hivatalos személynek mi- nősül-e, vagy gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző sze- mély, illetve hatósági eljárás résztvevője, különbséget teszünk a hivatali, gazdasági és hatósági eljárásban elkövetett vesztegetés között.”²⁸

A korrupciós bűncselekmények jelentőségét bizonyítja az a tény, hogy már a Cse- megi-kódexben, noha nem külön fejezetben, de törvényi tényállás szabályozta a vesz- tegetés elkövetési magatartást tanúsító közhivatalnokot.²⁹ Az egyes közéleti vissza- éléseket büntető rendelkezésekről szóló 1942. évi X. törvénycikk önálló törvényben határozta meg a korrupciós bűncselekményeket. Ez a törvény volt az, amelyik elsőként büntetendővé nyilvánította a tiltott ajándék adását és elfogadását is. A jogalkotó kri- minalizációs³⁰ jogával élve az 1942. évi X. törvény 5. §-ában új törvényi tényállást fogal- mazott meg, a „befolyással üzérkedés” büntettét.

Az 1961. évi V. törvényben a jogalkotó aktív vesztegetésnek nevezte el a korrupciós kapcsolat mindkét formáját (aktív, passzív). Az 1978. évi IV. törvény ismét tartalmazta a vesztegetés passzív formáját. Ugyanezen törvény elkövetői körbe emeli a hivatalos személy mellett a gazdálkodó vagy társadalmi szervezet dolgozóját is a „befolyással üzérkedés” bűncselekményét illetően.³¹

26 Aktív vesztegető alatt azt a személyt értjük, aki a kedvező döntés érdekében befolyásolni kívánja a döntéshozó személyt.

27 Passzív vesztegetőnek mindig a döntéshozót tekintjük, akinek hatásköre, lehetősége van a másik fél számára kedvező döntés meghozatalára.

28 Blaskó et al. (2013) 373.

29 1878. évi V. törvénycikk (Csemegi-kódex) 465. §-a

30 Az a folyamat, amelynek során egy magatartás bekerül a Btk. törvényi tényállásai közé.

31 Wiener (2004) 12–65.

A Nemzeti Védelmi Szolgálat³² a rendészeti korrupció ellen

A korrupció elleni küzdelem, az állami szervek korrupcióval szembeni ellenálló képességének erősítése közös társadalmi ügy. Ennek megfelelően meg kell előzni és meg kell akadályozni, hogy olyan személyek kerüljenek a rendvédelem, közszolgálat állományába, vagy teljesítsenek szolgálatot, akik esküjüket megszegve, hivatali helyzetükkel visszaélve, és azt kihasználva, saját érdekektől vezérelve jogosulatlan igényeket szolgáltatnak ki, bűncselekményeket követnek el.

Ugyanakkor a köz érdekében tisztességgel dolgozókat, a munkájukat az elvárásoknak megfelelően végzőket – rájuk való tekintettel családtagjaikat, hozzátartozóikat – meg kell óvni az ellenük intézett jogellenes támadásoktól. A rendvédelem tisztaságát, megbecsültségét, morális és szakmai tekintélyét meg kell védeni és tartani. Ezen elvárások és igények mentén jött létre 2011. január 1-jén a Nemzeti Védelmi Szolgálat.

Működésének alapelvei:

- törvényesség,
- védelmi jelleg,
- dinamizmus,
- nyitottság.

Tevékenységi köre:

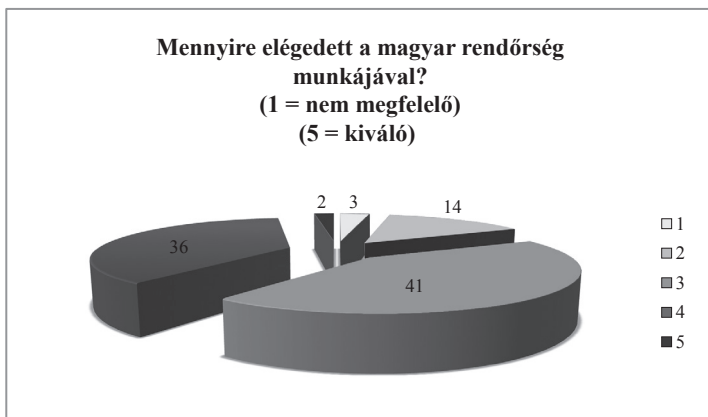
- bűnmegelőzés,
- bűnfelderítés,
- kifogástalan életvitel,
- megbízhatósági vizsgálat.

A rendőrség munkájának társadalmi megítélése a korrupció vonatkozásában – empirikus kutatás

Kutatásom során száztíz fő civil személyhez juttattam el egy tizenkét kérdésből álló kérdőívet. A kérdőívet eltérő végzettségű, korú és nemű állampolgárok töltötték ki. A száztíz kérdőívből kilencvenhat darabot kaptam vissza kitöltve.

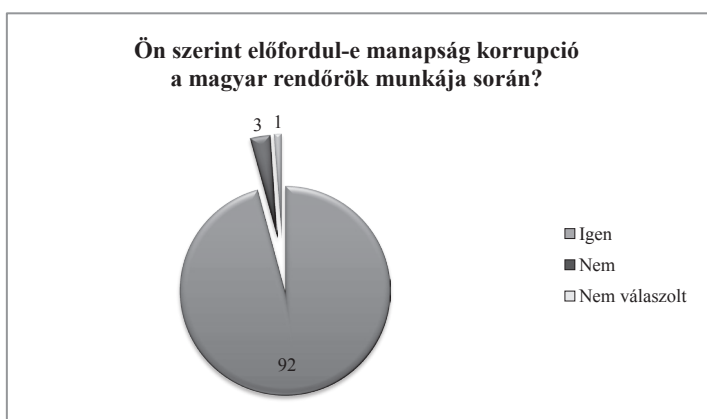
---

32 Lásd bővebben: <http://nvsz.hu/hu>

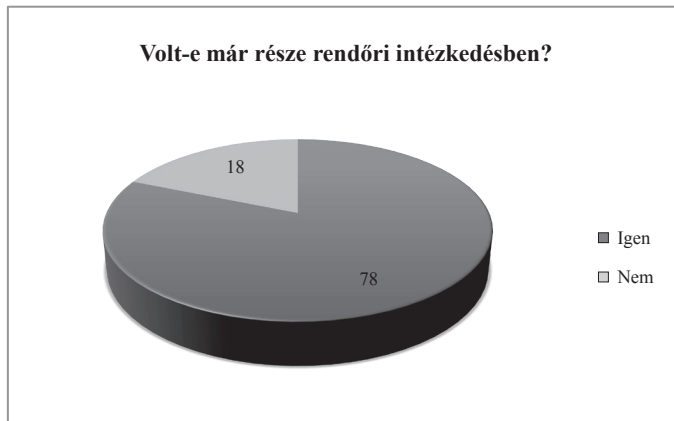
1. diagram: A „Mennyire elégedett a magyar rendőrség munkájával?” kérdésre adott válaszok megoszlása

Összességében elmondható, hogy a kilencvenhat fő 80,2 százaléka 3-asra vagy 4-esre értékelte a rendőrség munkáját, s ez véleményem szerint a mai általános társadalmi normákhoz és a hazai helyzethez képest meglehetősen pozitív eredményről és társadalmi megítélésről ad számot. Ezt a pozitív megítélést támasztják alá a negyedik kérdésre adott válaszok is (4. diagram), miszerint a válaszadók 64,1 százaléka 4-esre vagy 5-ösre osztályozta a rendőrség hozzáállását egy-egy intézkedés során. Ez alapján elmondható, hogy a rendőrség társadalmi megítélése nem olyan kedvezőtlen, mint ahogyan azt a rendőrök gondolják, ebből pedig az következik, hogy a pozitívabb jövőkép kialakításában a rendőrök állampolgárokhoz való viszonyának, hozzáállásának megváltoztatása elengedhetetlen feladat. Ezen pozitív társadalmi megítélés ellenére a tizenegyedik kérdés kapcsán a válaszadók jelentős része vélekedett úgy, hogy a korrupció visszaszorításának egyik lehetséges módja a társadalmi megbecsülés növelése (11. diagram).

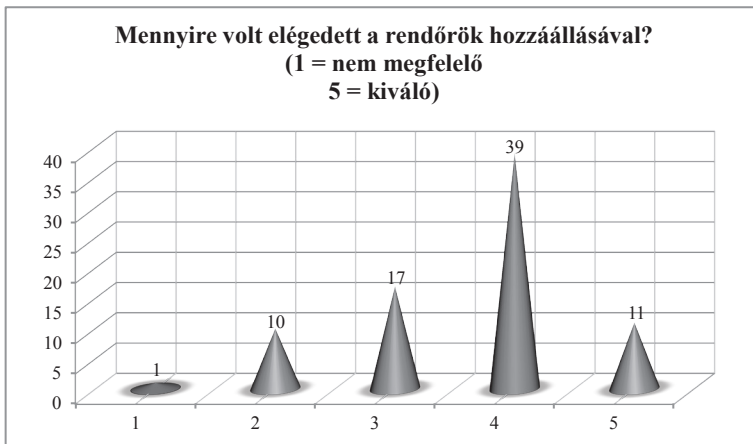
2. diagram: Az „Ön szerint előfordul-e manapság korrupció a magyar rendőrök munkája során?” kérdésre adott válaszok megoszlása

A válaszadók 95,8 százaléka (92 fő) gondolja úgy, hogy a rendőrség munkája során napainkban is jelen van a korrupció. A statisztikai eredmények azonban az ellenkezőjéről tanúskodnak. Manapság olyan átfogó ellenőrzések valósulnak meg, amelyek nagyfokú hatékonysággal ellehetetlenítik a rendőri korrupciós cselekmények nagy számban történő előfordulását. Egyrészt az állomány tagjai nem tudják, hogy hol és mikor válnak egy ellenőrzés alanyává, másrészt a rendszerváltozást követő években szolgálatot teljesítő rendőrök már nyugdíjba vonultak, szinte teljes generációváltás történt az állomány tekintetében, ennek következményeként a korrupciós jellegű bűncselekmények száma is jelentősen redukálódott. A válaszadók 3,1 százaléka (3 fő) gondolja úgy, hogy manapság már nem fordul elő korrupció a jogalkalmazás során (egy fő nem válaszolt a feltett kérdésre). Ezen adatokat reprezentálva, úgy gondolom, az állampolgárokat széleskörűen tájékoztatni kell arról, hogy igenis háttérbe szorult országunkban a korrupció jelensége, és jobban bízhatnak a rendőri intézkedések tisztaságában.

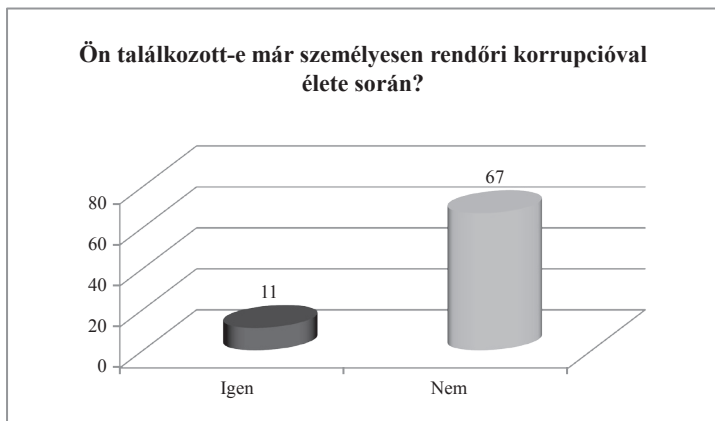
3. diagram: A „Volt-e már része rendőri intézkedésben?”
kérdésre adott válaszok megoszlása

A kitöltők 18,8 százalékának (18 fő) még nem volt része rendőri intézkedésben, a válaszadók 81,2 százalékának (78 fő) azonban igen.

4. diagram: A „Mennyire volt elégedett a rendőrök hozzáállásával?” kérdésre adott válaszok megoszlása

A hetvennyolc válaszadó az alábbi értékeléssel jellemezte a rendőrök hozzáállását. A kitöltők 64,1 százaléka (50 fő) 4-esre vagy 5-ösre értékelte a rendőrök hozzáállását, s ez, úgy gondolom, kielégítő végeredmény. Noha a kitöltőknek „csak” 14,1 százaléka (11 fő) értékelte 1-esre vagy 2-esre a rendőrök viszonyulását, véleményem szerint minimum közepes szintet kellene elérniük egy-egy intézkedés során, az 1-es és a 2-es osztályozás megengedhetetlen, bár úgy vélem, hogy a 14,1 százalékba tartozó személyek esetében rájuk nézve szankcionáló intézkedés valósult meg, azaz ők negatív attitűddel emlékeznek vissza.

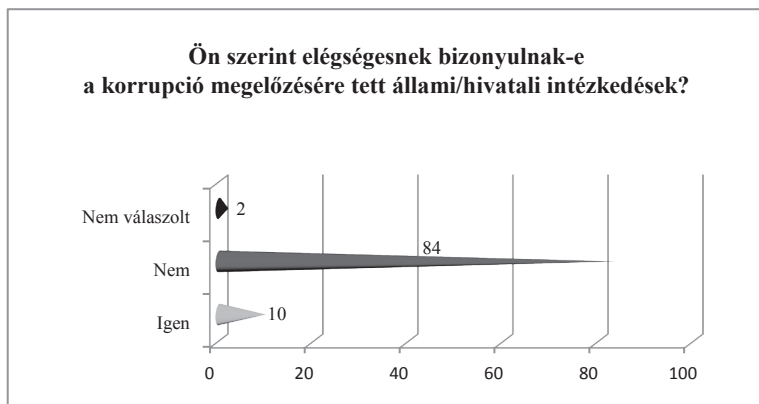
5. diagram: Az „Ön találkozott-e már személyesen rendőri korrupcióval élete során?” kérdésre adott válaszok megoszlása

A kilencvenhat főből kilencvenhárom személy válaszolt erre a kérdésre, azonban a harmadik kérdésből (3. *diagram*) kiderül, hogy a kilencvenhat főből csak hetvennyolc főnek volt része rendőri intézkedésben, ezért csak e hetvennyolc fő kérdőívét vettem górcső alá, mivel úgy gondolom, hogy ha valakinek még nem volt része rendőri intézkedésben, akkor nem is találkozhatott még személyesen rendőri korrupcióval. Amennyiben a válaszadók őszintén válaszoltak az általam feltett kérdésekre (ezt feltételezzük), ez azt jelenti, hogy a hetvennyolc személy 14,1 százaléka (11 fő) találkozott már a rendőri korrupcióval, amely elfogadhatatlan.

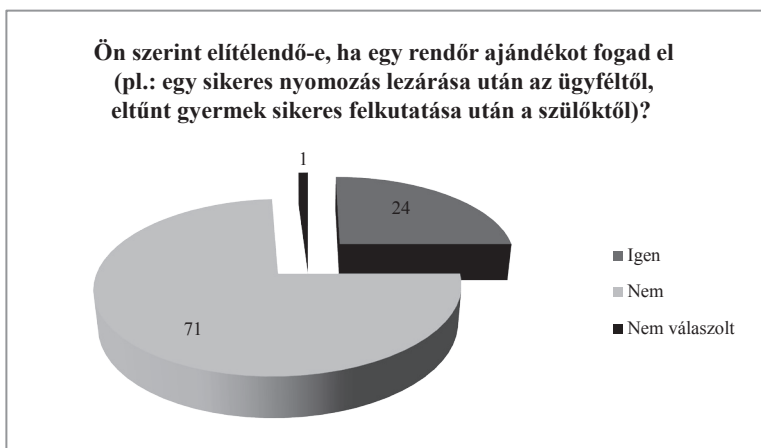
6. *diagram*: A „Ki kezdeményezte?” kérdésre adott válaszok megoszlása

Elmondható, hogy a fent említett korrupciós rendőri intézkedések közel felét az állampolgár kezdeményezi, amely kezdeményezések közül nem biztos, hogy mind meg is valósul. A rendőrök által elkövetett korrupciós bűncselekmények száma így szinte a nullához közeli érték, de nem nulla, amely ismételten csak megengedhetetlen. A 6. *diagramon* látható „egyenlő” megoszlás szintén azt a tényt bizonyítja, hogy a korrupcióból származó haszon mindkét fél számára „megéri”, mivel közöttük érdekegység jön létre. Ez az érdekegység a legfőbb ellensége a korrupció elleni küzdelemnek a rendőrök anyagi megbecsülésének hiánya mellett, amely nem elsődleges probléma. Úgy gondolom, vannak olyan személyek, akik mindegy, mennyit keresnek, mindig többet akarnak, és ezen emberi tényező – nevezzük „hajlandóságnak” – okozza a legnagyobb problémát, amely nagyban kiszűrhetővé válna egy szigorúbb felvételi rendszer bevezetésével.

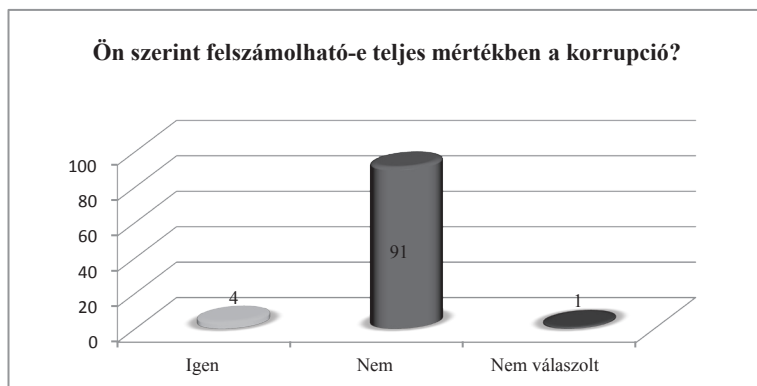
7. diagram: Az „Ön szerint elégségesnek bizonyulnak-e a korrupció megelőzésére tett állami/hivatali intézkedések?” kérdésre adott válaszok megoszlása

A kilencvennégy válaszadó 89,4 százaléka (84 fő) nem tartja elégségesnek a korrupció megelőzése érdekében tett állami/hivatali intézkedéseket. Véleményem szerint az állampolgárok nem kísérik figyelemmel az erre irányuló utasítások, rendeletek szövegét, ezért is látom szükségesnek a civil személyek széles körű tájékoztatását például a médián keresztül. Fentebb kitértem az ajándékozás kérdéskörére, és itt szeretnék említést tenni arról az általam levont következtetésről, amely szerint a civil állampolgárok nagy százaléka nem ítéli el a hatóság tagjának megajándékozását. A kérdésre kilencvenhatan adtak választ, az eredményt pedig a 8. diagram szemlélteti.

8. diagram: Az „Ön szerint elítélendő-e, ha egy rendőr ajándékot fogad el (pl.: egy sikeres nyomozás lezárása után az ügyféltől, eltűnt gyermek sikeres felkutatása után a szülőktől)?” kérdésre adott válaszok megoszlása

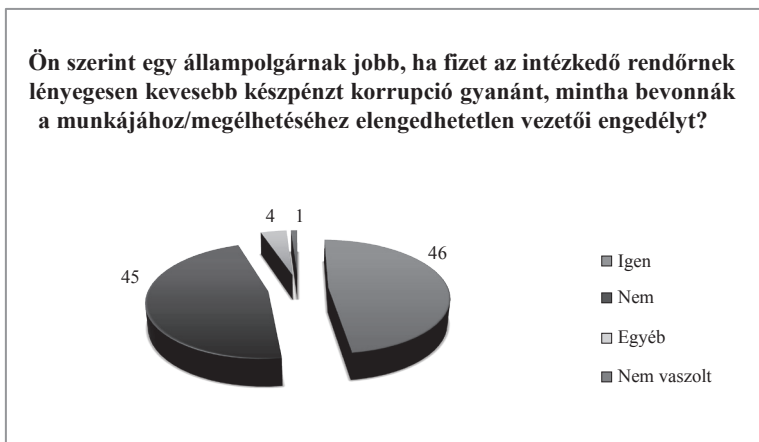
Számomra hihetetlen meglepetést nyújtott ez az eredmény, miszerint a válaszadók (95 fő) 74 százalékában nem vált ki társadalmi rosszallást a rendőrök megajándékozása egy-egy sikeres nyomozás következtében. Érdekes adalék e kérdéshez, hogy a kitöltők közül egyvalaki megjegyzést fűzött az általam feltett kérdés mellé, miszerint: „ez nem korrupció”. Egy másik válaszadó az enyémhez hasonló megállapítást jegyzett le a kérdőívre, amely szerint: „ha a rendőr elvárja, akkor igen, ha a szülők szívből, hálából adják, akkor nem”. Ezen észrevételek terén teljes mértékben egytértek a kitöltőkkel, amint azt már fentebb kifejtettem.

9. diagram: Az „Ön szerint felszámolható-e teljes mértékben a korrupció?” kérdésre adott válaszok megoszlása

A kilencedik kérdést kilencvenöt fő válaszolta meg. A válaszadók 95,8 százaléka (91 fő) szerint a korrupció nem számolható fel teljes mértékben. Az eredmény nem meglepő. A kérdésre válaszolók közül négy fő gondolja úgy, hogy igenis fel lehet számolni, csak a megfelelő motiváltság hiányzik a rendőrök részéről, a társadalmi megbecsülés az állampolgárok részéről, és az anyagi ráfordítás az állam részéről. A kérdőív két utolsó kérdésére adott válaszokról (11. diagram) a következő fejezetben tesztek említést.

10. diagram: Az „Ön szerint egy állampolgárnak jobb, ha fizet az intézkedő rendőrnek lényegesen kevesebb készpénzt korrupció gyanánt, mintha bevonják a munkájához/megélhetéséhez elengedhetetlen vezetői engedélyt?” kérdésre adott válaszok megoszlása

A válaszadók (95 fő) 48,4 százaléka úgy véli, hogy jobb az állampolgárnak, ha kevesebb pénzért megvesztegeti az intézkedő rendőrt, ennek ellenére a kilencedik kérdésre kilencvenegy fő azt válaszolta, hogy nem szüntethető meg a korrupció. Felmerül bennem a kérdés, hogy ezek után hogyan várható el az állami, hivatali korrupció elleni intézkedések eredményessége? Amíg az állampolgárok jelentős része úgy gondolja, hogy ez „elfogadható” cselekmény, addig rendkívüli nehézséget jelent a korrupció elleni küzdelem. A válaszadók 47,4 százaléka (45 fő) szerint – helyesen – ez is elítélendő cselekmény. Az „egyéb” kategóriába azok a személyek tartoznak, akik meg is indokolták, hogy kinek jobb, illetve kinek rosszabb az ilyen fajta cselekvés. „Annak az egynek jobb, de az összes többinek nem. A jogosítvány bevonásához eljutó személy magát és másokat is veszélybe sodorhat.” – írja egy 38 éves, egyetemi végzettséggel rendelkező, tanárnő. Egy 23 éves férfi, főiskolai tanuló az alábbi megjegyzést fűzte a feltett kérdéshez: „Attól függ, miért vonják be, lehet neki rosszabb, de a környezetének rosszabb, ha ittasan tovább vezethet.”

A civilek javaslatai a korrupciós bűncselekmények megelőzésére, felszámolására

A fentebb ismertetett kérdőív tizenegyedik kérdése arra irányult, hogy a kérdőívet kitöltő személyeknek milyen ötleteik lennének a korrupció felszámolását, megelőzését illetően (11. diagram).

11. diagram: Az „Ön szerint mi lenne a megoldás a korrupció felszámolására?” kérdésre adott válaszok megoszlása

A kérdőívet kitöltők (96 fő) közül nyolcvannolcan válaszoltak a fenti kérdésre. Egy kitöltő több alternatívát is felsorolt, amelyek megoldást jelenthetnek a korrupció megelőzésére, felszámolására. A válaszadók 38,6 százaléka szerint a magasabb fizetés hozzájárulna a tisztességes eljárás lefolytatásához. Második helyen holtversenyben a rendőrök társadalmi megbecsülésének, szemléletváltásának (18,2 százalék, 16 fő) és a szigorúbb büntetések kilátásba helyezésének (18,2 százalék, 16 fő) megoldási alternatívája áll. A harmadik helyen – 15,9 százalékkal (14 fő) – a szigorúbb, teljes körű, totális belső ellenőrzés végzett mint lehetséges megoldás. Az „egyéb” kategóriába tartoznak az olyan lehetőségek, mint például a pszichológiai tréning vagy a nyilvánosságra hozatal.

A kérdőívet kitöltők többsége az anyagi és társadalmi megbecsülés, tekintély növelésében látja a korrupció megoldásának lehetőségét, a kérdőívet kitöltők ugyanakkor kizárólag civil személyek voltak. Annak ellenére, hogy részben egyetérttek a kérdőívet kitöltő személyekkel, érdekes számomra az a végeredmény, miszerint a rendőrség társadalmi megítélése, tekintélyének növelése a második helyen áll a korrupció felszámolására tett javaslatok között. Ez azt jelenti, hogy az állampolgárok többsége „elvárja”, „igényli” a határozottabb, szigorúbb rendőri fellépést.

Többen megemlítették, hogy nincs lehetőség a teljes felszámolásra, mert nemcsak a rendőrségen belül, hanem mindenhol vannak olyan emberek, akik fizetésük mértékétől függetlenül is hajlamosak maradni engedni a korrupció jelentette kísértésnek. Véleményem szerint a felvételi rendszer szigorítása nagyban hozzájárulna a rendőrség munkájának színvonalasabbá tételéhez, a korrupcióra hajlamos személyek kiszűréséhez. Úgy gondolom, szigorú, befolyástól mentes szakembereknek kell kiszűrni a felvételi eljárás során a bizonytalan, változékony és befolyásolható jelentkezőket.

További odafigyelést érdemel a kifogástalan életvitelt ellenőrző szervek munkája. Ennek jelentősége abban áll, hogy akinél az ellenőrző szerv kifogásolható életvitelt állapít meg – akár objektív, akár szubjektív okból kifolyólag –, annak a felvételi eljárása

megszakad, és e döntés ellen fellebbezési lehetőség nincs. A több ezer jelentkező kifogástalan életvitelének ellenőrzése a Nemzeti Védelmi Szolgálat feladata, amely összesen mintegy ötszáz fővel lát el szolgálatot. A kérdőív utolsó (12.) kérdése a válaszadók által látogatott külföldi országok rendőrségeinek munkájára irányult. A kilencvenhat kitöltő közül ötvenhét fő nem adott értékelhető választ erre a kérdésre, a további harminckilenc kitöltő pedig rendkívül eltérő véleményt formált a külföldi országok rendőreinek munkájáról. A kitöltők legtöbbször kiemelte, hogy Németország technikai felszereltsége felülmúlja az itthoni berendezéseket, a rendőrök udvariasabbak és segítőkészek egy-egy intézkedés során, illetve gyorsan végzik munkájukat, és jóval nagyobb társadalmi megbecsülést élveznek. Ausztria rendőreit a „szigorú” és a „merev” jelzővel illették. A szerb, román és horvát rendőrök intézkedései során többen megemlítték a korrupciót, a szakszerűtlenséget és az igazságtalanságot.

A kitöltők által leírt külföldi tapasztalatok alapján elmondható, hogy ahol adottak a technikai felszerelések és a rendőrök anyagi, társadalmi, törvényi megbecsülése jóval magasabb szintet ér el, mint Magyarországon, ott a rendőrök motiváltsága nagyobb, ezáltal kedvesebbek egy-egy intézkedés alkalmával, udvariasabbak, előzékenyebbek, segítőkészebbek, mint például Németországban. Noha Németország rendkívül pozitív értékelést kapott a kérdőívet kitöltők körében, úgy gondolom, hogy az általuk képviselt intézkedési habitus sem megoldás az itthoni problémákra, ugyanis a német rendőrök szinte csak akkor intézkednek, ha jogsértésen, szabálytalan viselkedésen tetten érnek valakit. Általános rendőri igazoltatást ritkán végeznek, például ahol kiszűrhetik az ittas, bódult állapotban lévő járművezetőket, Magyarországhoz hasonló módon. Úgy gondolom, a hazai rendőri állománynak a magyar, a német és az osztrák rendőrök intézkedési szokásaiból egy új intézkedési variánst kellene foganatosítania, amely kellően segítőkész, illedelmes, szakszerű, de igazságos, Ausztriához hasonló módon korrumpálhatatlan rendőröket alkalmaz.

Összegzés

Munkám során egyértelművé vált számomra, hogy a korrupció társadalmi tömegjelenség. A megelőzése érdekében tett kormányzati és egyéb intézkedések évről évre tanúbizonyosságot tesznek arról, hogy a problémával foglalkozni kell, és az erőfeszítés sikerre vezethet. Tanulmányomban megállapítottam, hogy a rendőrség társadalmi megítélése nem olyan kedvezőtlen, mint ahogyan az a rendőrök tudatában él, ezt bizonyítja a kérdőív első és negyedik kérdésére adott válaszok alapján összesített végeredmény (1. és 4. ábra), továbbá a rendészeti vonatkozású iskolákba történő többszörös túljelentkezés is ezt a tényt hivatott alátámasztani.

A korrupció megelőzése érdekében tehető intézkedések között szerepel a hivatás tekintélyének növelése, társadalmi igényként merül fel a szakma megbecsülésének helyreállítása. A cél, hogy csak olyan rendőrök tölthessék be ezen munkakört, akik befolyásolhatatlanok, ezáltal egyben korrumpálhatatlanok is. Ehhez természetesen olyan állami intézkedések szükségesek, mint a versenyképes bérezés feltételeinek

megteremtése, a folyamatosan fejlődő technikai berendezések hozzáférhetővé tétele, a jogharmonizáció a vonatkozó normák tekintetében, a belső ellenőrzési mechanizmusok megreformálása, a parancsnoki állomány kiválasztásánál pedig a rátermettség és a szakmai tudás mint elsődleges szempont figyelembevétele.

IRODALOMJEGYZÉK

Felhasznált irodalom:

- Blaskó Béla – Miklós Irén – Pallagi Anikó – Polt Péter – Schubauer László (2013): *Büntetőjog. Különös rész I.* Budapest, Rejtjel Kiadó.
- Gál István László – Hornyák Szabolcs (szerk.) (2006): *Tanulmányok dr. Földvári József professzor 80. születésnapja tiszteletére.* Pécs, PTE.
- Kránitz Mariann (szerk.) (2000): *Korrupció Magyarországon I.* Budapest, Transparency International Magyarországi Tagozata Egyesület, East-West Management Institute.
- Márton András (2012): *A nemzetbiztonsági szolgálatok civil kontrolljának elemzése a hazai és nemzetközi gyakorlat tükrében.* Diplomamunka. Budapest, PPKE.
- Sárközi Ferenc (1999): Korrupció a rendőrségnél. In: *Belügyi Szemle*, 47. évf. 10. sz. 70–79.
- Szikinger István (1998): *Rendőrség a demokratikus jogállamban.* Budapest, Sík Kiadó Kft.
- Szikinger István (szerk.) (2002): *A rendőri korrupció és megelőzése.* Budapest, Rendészeti Kutatók Egyesülete.
- Trencsényi-Waldapfel Imre (1967): *Görög regék.* Budapest, Móra Ferenc Könyvkiadó.
- Valcsicsák Imre (2013): *Rendészeti (szakmai) etika.* Budapest, FÁMA Zrt. – Nemzeti Közszolgálati Tankönyv Kiadó Zrt.
- Wiener A. Imre (2004): A korrupciós bűncselekmények szabályozása a Csemegi-kódextől napjainkig. In Gellér Balázs (szerk.): *Györgyi Kálmán ünnepi kötet.* Budapest, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft.

Felhasznált források:

- 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról
1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
1996. évi XLIII. törvény a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról
1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról
2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól
2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról
1878. évi V. törvénycikk (Csemegi-kódex)
1942. évi X. törvénycikk egyes közéleti visszaéléseket büntető rendelkezésekről
- 6/2012. (III. 9.) ORFK utasítás az Ellenőrzési Szabályzatról
- 20/2013. (V. 17.) ORFK utasítás a rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos fel
- www.nvsz.hu/hu (2014. 02. 25.)
- www.sinosz.hu/?q=jog-info/ajbh-panasziroda (2014. 02. 22.)
- www.szentiras.hu/SZIT/Kiv23 (2014. 02. 25.)
- www.transparency.hu/ (2014. 03. 07.)

SUMMARY

Causes of Police Corruption

MOLNÁR Ildikó

Citizens often identify the police with corruption. A survey conducted by the author shows that one of the ways for reducing corruption is raising the respect for this profession for which there is a growing social demand. The fact that there are more applicants to police academies than available places proves this point. The aim of my research is to find how respect towards the police can be restored and what measures are needed to obtain positive results in the field of corruption.